

Jenny Offill
Odd. špekulácií

INAQUE

Preklad
Aňa Ostrihoňová

Cradle to Cradle Certified™ je globálne uznávaný štandard bezpečných a cirkulárnych výrobkov. Papier Munken Print Cream od spoločnosti Arctic Paper Munkedals použitý na vnútorný blok tejto knihy je Cradle to Cradle Certified™ na bronzovej úrovni.

Jenny Offill

Odd. špekulací

Jenny Offill
DEPT. OF SPECULATION

COPYRIGHT © Jenny Offill 2014

TRANSLATION © Aňa Ostrihoňová 2016, 2022

COPYEDITING Martina Kubealaková, Ivan Adamec

COVER © Barbora Šajgalíková

SLOVAK EDITION © Inaque 2017, 2022

ISBN 978-80-8207-163-7

ISBN e-book 978-80-8207-164-4

Jenny Offill

Odd. špekulací

INAQUE

Pre Davea

*Tí, ktorí špekulujú o vesmíre...
nie sú o nič lepší od bláznov.*
SOKRATES

1

Antilopy majú desaťkrát lepší zrak, povedal si. Bolo to na začiatku alebo ešte predtým. Znamená to, že za jasnej noci vidia prstence okolo Saturna.

Stalo sa to mesiace predtým, ako sme si všetko porozprávali. Aj vtedy sa nám zdali niektoré veci nepodstatné. Tak prečo sa mi to teraz vracia? Teraz, keď som z toho taká unavená.

Spomienky sú mikroskopické. Malé častice, ktoré sa zoskupujú a rozdeľujú. Malí ľudia, hovoril im Edison. Bytosti. Mal teóriu, odkiaľ prichádzajú, podľa neho z vesmíru.

Keď som prvýkrát cestovala sama, zašla som do reštaurácie a objednala si steak. Keď mi ho doniesli, uvidela som kus surového mäsa nakrájaného na kúsky. Snažila som sa ho zjesť, ale bol príliš krvavý. Moje hrdlo ho odmietlo prehltnúť. Nakoniec som hlt vyplula do servítky. Na tanieri som mala stále príliš veľa mäsa. Bála som sa, že si čašník všimne, že nejem, a vysmeje ma alebo na mňa nakričí. Veľmi dlho som tam sedela a dívala sa do taniera. Potom som si zobrala bagetu, vydlabala ju a mäso napchala dovnútra. Mala som veľmi malú kabelku, ale zdalo sa mi, že jednu bagetu tam napchám bez

toho, aby si to niekto všimol. Zaplatila som a vyšla von, čakala som, že ma zastavia, ale nikto to nespravil.

Popoludnia som trávila v mestskom parku a predstierala som, že čítam Horácia. Podvečer sa z metra a do ulíc vyvalili ľudia. V Paríži sa ešte aj od metra vyžaduje, aby bolo nádherné. *Zmenia len podnebie, nie svoju dušu, tí, ktorí plávajú za more.*

Stretla som Kanadčana, ktorý jedol len ovsené vločky. Francúza, ktorý mi chcel vyšetriť zuby. Angličana, ktorý pochádzal z rodu druidov. Holanďana, ktorý predával načúvacie prístroje.

Stretla som Austrálčana, ktorý mi povedal, že zbožňuje cestovanie bez spoločnosti. Pili sme na brehu mora a on mi rozprával o svojej práci. Keď to študent pochopí, keď mu to zbadáš na tvári, je to brutálne krásne, povedal. S dojatím som prikývla, hoci som v živote nikoho nič nenaučila. Čo učíš? opýtala som sa. Jazdiť na kolieskových korčuliach, vysvetlil mi.

V to leto pršalo a pršalo. Pamätám si smutný psí zápach svojho svetra a ako mi stále ločkalo v topánkach. A v každom meste rovnaká scéna. Chlapec vyjde na ulicu a otvorí dáždnik dievčaťu, ktoré stojí pod strieškou v bráne.

Iná noc. Môj starý byt v Brooklyne. Bolo neskoro, ale ja som, samozrejme, nemohla spať. O poschodie vyššie nadšene diskutovali nejakí chalani na spíde. Na okno sa lepili listy. Zamrazilo ma, a tak som si cez hlavu pretiahla perinu. Takto vyvádzajú kone z horiacej maštale, spomenula som si. Ak nič nevidia, nesplašia sa. Snažila som sa prísť na to, či som s perinou na hlave pokojnejšia. Nie, nie som, znela odpoveď.

2

Našla som si prácu, overovala som fakty vo vedeckom časopise. Hovorilo sa im zaujímavosti. *Keby sme spojili všetky nervové vlákna v ľudskom mozgu, štyridsaťkrát by sme nimi obmotali Zem.* Strašné, napísala som na okraj. Ale aj tak to uverejnili.

V byte sa mi páčilo, pretože okná boli na úrovni ulice. V lete som videla ľuďom na topánky a v zime sneh. Raz som ležala v posteli a v okne sa objavilo jasné červené slnko. Skákalo z jednej strany na druhú, potom sa z neho stala lopta.

Život je súčtom štruktúry a aktivity.

Výskumy naznačujú, že čítanie nesmierne vyčerpáva nervový systém. V jednom psychiatrickom časopise tvrdili, že keď sa africké kmene naučili čítať, potrebovali viac spánku. Francúzi takýmto teóriám radi veria. Počas druhej svetovej vojny dostávali najväčšie prídelý ľudia, ktorí ťažko fyzicky pracovali, a tí, ktorých práca zahŕňala čítanie a písanie.

Roky som mala nad stolom nalepený papierik s nápisom PRÁCA, NIE LÁSKA! Zdalo sa mi, že je to istejšia forma šťastia.

V škatuli na ulici som našla knihu s názvom *Prekvitajte, neprežívajte!* Stála som tam, listovala si v nej, ale nenechala som sa presvedčiť.

Hoci máte pocit, že duševné muky, ktoré prežívate, sa nikdy neskončia, takýto stav je len dočasný pre veľkú väčšinu ľudí.

(Ale čo ak som výnimočná? Čo ak patríam k *menšine*?)

Mala som o sebe isté predstavy. Neoverené. Keď som bola malá, rada som písala svoje meno obrovskými písmenami poskladanými z vetvičiek.

Ak sám seba neklamem, tak som sa nielenže úplne vymanil z pojmov času a priestoru... ale verím, že sa mi podarí oveľa viac – budem schopný rozvinúť svojich päť zmyslov... a tým vyriešim otázky života a vedomia, povedal Coleridge.

Mojím plánom bolo nikdy sa nevydať. Namiesto toho som sa chcela stať umeleckým dravcom. Ženy sa takmer nikdy nestanú umeleckými dravcami, pretože umeleckí dravci sa zaoberajú len umením, nikdy nie obyčajnými vecami. Nabokov si dokonca sám neskladal ani dáždnik. Známky zaňho oblizovala Vera.

Odvážny plán, povedal mi priateľ, filozof. Ale keď som mala dvadsaťdeväť, odovzdala som knihu. *Ak sám seba neklamem...*

Šla som na večierok a opila sa do bezvedomia.

Sú zvieratá osamelé?

Myslím, iné zvieratá.

Onedlho sa mi pred dverami objavil bývalý. Tváril sa, že až zo San Francisca prišiel len na kávu. Cestou do ka-

viarne sa mi ospravedlnil, že ma nikdy naozaj nemiloval. Dúfal, že mu odpustím. „Počkaj,“ povedala som. „To robíš v rámci terapie?“

V ten večer som v telke videla tetovanie, ktorým by som chcela ospravedlniť svoj život: *Ak nepoznáš utrpenie, miluj ma*. Predbehol ma ruský zločinec.

Samozrejme, spomenula som si na chalana z New Orleans, ktorý pil a ktorého som ľúbila zo všetkých najviac. Každý večer som v starom námorníckom bare odliepala nálepky z jeho fliaš a snažila sa ho presvedčiť, aby sme šli domov. Nešiel. Nie skôr, ako začalo oknami prúdiť dovnútra svetlo.

Bol taký krásny, že som často pozorovala, ako spí. Keby som mala zhrnúť, čo mi urobil, povedala by som: prinútil ma spievať si všetky zlé pesničky, čo išli v rádiu. Keď ma ľúbil, aj keď ma nefúbil.

Počas posledných týždňov sme mlčky jazdili autom, snažili sme sa predbehnúť horúčavu, každý sám vo svojom sne, na ktorý sa premenilo mesto. Bála som sa prehovoriť, bála som sa ho dotknúť. *Zapamätaj si túto značku, tento strom, túto ošumelú ulicu. Zapamätaj si, že aj takto sa dá cítiť.* V kalendári bolo dvadsať dní, potom pätnásť, potom desať, potom deň, keď som sa zbalila a odišla. Šoférovala som naprieč dvomi štátmi so slzami v očiach, horúčava mi ako ruka stláčala hrud'. Ale nie. Nezapamätala som si to.

3

Jeden muž cestuje okolo sveta a snaží sa nájsť miesta, kde môžete ticho stáť a nezačuť jediný ľudský zvuk. Tvrdí, že v mestách nemožno nájsť pokoj, pretože tam len zriedka počuť spev vtákov. Naše uši sa vyvinuli na varovné systémy. Na miestach, kde vtáky nespievajú, sme extrémne citliví. Žiť v meste znamená neustále sa uhybať.

Budhisti tvrdia, že existuje stodvadsaťjeden stavov vedomia. Len v troch pociťujeme zúfalstvo či utrpenie. Väčšina z nás prežíva práve v jednom z tých troch.

Sojky modré sa každý piatok stretávajú s diablom, povedala mi stará pani v parku.

„Musíš vypadnúť z debilného mesta,“ povedala mi sestra. „Na čerstvý vzduch.“ Ona s manželom odišla pred štyrmi rokmi. Nasťahovali sa do polorozpadnutého domu pri rieke Delaware v Pensylvánii. Minulé leto ma prišla s deťmi navštíviť. Zašli sme do parku; zašli sme do zoo; zašli sme do planetária. Ale aj tak to tu nevedeli znieť. *Prečo všetci kričia?*

Filozofov byt bol najpokojnejším miestom, aké som kedy zažila. Bolo tam dobré svetlo a výhľad na rieku. V nedeľu sme zvykli jedávať lievance a vajička. Pracoval

ako pomocný profesor a v noci robil v rádiu. „Mala by si sa stretnúť s jedným mojím kolegom. Robí zvukové krajinky mesta.“ Dívala som sa na holuby za oknom. „Čo to vlastne je?“ spýtala som sa.

Požičal mi cédečko. Na obale bol starý žltý zmoknutý telefónny zoznam. Zatvorila som oči a počúvala. Čo je to za človeka? premýšľala som.

Dala som ti svoj obľúbený predmet z čínskej štvrte, opito som ti ho vtlačila do dlane. Prvý večer sme strávili u mňa v kuchyni. NÁDHERNÉ GÁZOVÉ RÚŠKO, hlásal nápis na obale.

Nasledujúce ráno som zašla k filozofovi. „Ach nie, čo si to urobil?“ spýtala som sa. Pripravil mi raňajky a porozprával mi o svojom rande. „Kde sa vidíš o päť rokov?“ opýtala sa ho. „A čo o desať? O pätnásť?“ Keď ju odprevádzal domov, boli na tridsiatich. Skonštatovala som, že mi to pripadá, akoby išiel na rande medveď s kačkou. Filozof sa nad tým zamyslel. „Skôr kačka s martini,“ povedal.

Zavolať si mi. Zavolať som ti. *Pod sem, príď*, hovorili sme.

Zistila som, že sa nebojíš počasia. Chcel si chodiť po meste bez ohľadu na dážď, sneh, čľapkanicu a nahrávať. Kúpila som si teplejší kabát s množstvom inteligentných vreciek. Všetky si mi ich prešmátral.

Počúvala som ňa o polnoci v rádiu. Raz si pustil nahrávku trieštiacich sa atómov. Inokedy vietor v listí. Záznamy z terénu, hovoril si im. V mojom byte mrzlo a program

som počúvala v posteli zakrytá všetkými prikrývkami. Mala som čiapku, rukavice a hrubé vlnené pánske ponožky. V jeden večer si pustil niečo, čo si nahral pre mňa. Zvuk dodávky so zmrzlinou prekrytý škriekaním čajok na Coney Island a vŕzganím ruského kolesa.

Mať v meste teleskop je hlúpe, ale aj tak sme si ho kúpili.

V ten rok som necestovala sama. Prídem za tebou, povedal si. Ale keď sme sa zbadali na železničnej stanici, bolo už neskoro. Mal si účes za desať dolárov. Odkedy som odišla, pribrala som. Zdalo sa, že sme po svete cestovali nesprávne. Snažili sme sa nesúdiť.

Keď sme nastúpili na loď smerujúcu na Capri, nechápali sme, kam ideme. Bol začiatok apríla. Nad morom sa vznášal opar ľahkého studeného dažďa. V prístave sme nasadli na zubačku a zistili sme, že sme jediní turisti. Prišli ste skoro, povedal sprievodca a mykol plecóm. Ulice voňali levanduľou a obidvom nám chvíľu trvalo, kým sme si všimli, že tam nechodia autá. Bývali sme v lacnom hoteli, výhľad z okna bolo to najkrajšie, čo som kedy videla. Voda bola hriešne modrá. Z mora sa dvíhal útes z tmavého kameňa. Chcelo sa mi plakať, pretože som si bola istá, že na takéto miesto sa už nedostanem. Poďme sa tu poobzerať, navrhol si a zopakoval zakaždým, keď som sa začala takto tváriť. Kráčali sme po cestách pozdĺž útesu, až kým sme neprišli k autobusovej zastávke. Tam sme čakali, držali sa za ruky, mlčali. Premýšľala som, aké by bolo bývať na takom krásnom mieste. Napravil by sa mi mozog? Autobus zastavil. Prevádzkovali ho traja ľudia: jeden predával lístky, druhý ich kontroloval a tretí šoféroval. Boli sme z toho šťastní. Zaviezli sme sa na opačný koniec ostrova, kde sa na nás ľudia dívali s ešte

väčšou zvedavosťou. V obchode som uvidela žuvačku
s nápisom BROOKLYN a ty si mi ju kúpil.

Prešli sme antilopiu diorámu. „Desaťkrát,“ povedala som, ale nepozrel si sa na mňa. „Čo sa deje?“ opýtala som sa. Nič. Nič. Ale neskôr v expozícii drahých kameňov si si kľakol. Všetko okolo nás sa trblietalo.

Vyberte si jedno spomedzi dievčat, ktoré bývajú v blízkosti, a potom si ho preverte, aby vaša nevesta nebola susedom na smiech. Pre muža nie je nič lepšie ako dobrá manželka, no zlej sa nevyrovná žiadna hrôza sveta, znie rada od Hesioda.

Potom sme sa zavreli do prenajatej izby, ľahli si na posteľ. Vonku čakali takmer všetci, čo nás kedy mali radi. Chytil si ma za ruku, pobožkal ju, opýtal si sa: „Čo sme to urobili? Aké šialenstvo sme to urobili?“

Keď sme sa zoznámili, stále som pokašliavala. Bol to fajčiarsky kašeľ, hoci som nikdy nefajčila. Chodila som od jedného doktora k druhému, ale žiadny ma nevylicil. Vtedy na začiatku som sa veľmi snažila tolko nekašľať. Často som ležala uprostred noci vedľa teba a snažila sa. Napadlo mi, že som možno chytila tuberkulózu. *Tu leží ten, ktorého meno bolo napísané na vođu*, pomyslela som si utešujúco. Ale nie, nebola to ani tuberkulóza. Kašeľ ustúpil, až keď sme sa zobrali. Tak čo to bolo? premýšľam.

Samota?

Ležíme v posteli a ty mi chytáš do dlane lebku, akoby tam bolo mäkké miesto, ktoré treba chrániť. *Zostaň pri mne*, hovoríš. *Prečo si ďaleko?*

Domov treba mať na to, aby sme si určitých ľudí držali pri sebe a všetkých ostatných nechali mimo. Domov má svoj obvod. Niekedy nám doň zasahovali susedia, skautky, svedkovia Jehovovi. Nikdy ma nepotešil zvuk zvončeka. Ľudia, ktorých som mala rada, takto nikdy neprichádzali.

Narušenie prichádzalo aj zvnútra. Myši, všade myši. Na mesiac sme si požičali kocúra, urputného myšiara, ktorý ich všetky pochytal a zožral. Volal sa Carl a celé noci som počúvala, ako im v kuchyni drúžga kosti. Mala som z toho zlý pocit, horší ako z myšieho pobežovania. Chalan, ktorého som ľúbila v New Orleans, mi raz hovoril, že jeho otec zabíjal myši tak, že ich hádzal do vriacej vody. Vtedy ma to príliš zarazilo a neopýtala som sa, ako myši chytal alebo prečo ich zabíjal práve takto, ale neskôr som sa nad tým zamyslela. Jeho otec pochádzal z inej krajiny, tam je to možno zvykom.

V starom byte som mala ešte bezočivejšie myši. Ničoho sa nebáli, ani svetla a zjavne ani metly. Žili v komore a raz v noci, keď sme ležali v posteli, dvere vypadli z pántov a buchli na podlahu. „Určite si na to baranidlo museli šetriť,“ povedal si.

6

Keď sme šli na prehliadku bytu, práve u nás bola jeho matka. Ukázala na kostol oproti. Potešilo ju, že sa vyklonila z okna a uvidela Ježiša na kríži. To je dobré znamenie, pomyslela si, a dobrý pocit jej nepokazil ani fakt, že jej syn už v neho neveril.

Keď sme byt prvýkrát uvideli, boli sme nadšení, že má dvor, ale trochu nás sklamala veľká preliezačka, ktorú sme nepotrebovali. Neskôr, pri podpisovaní zmluvy o prenájme sme boli za preliezku vďační, pretože som zistila, že som tehotná, a vedeli sme si predstaviť jej využitie. Ale keď sme sa nasťahovali, bábätku prestalo tlčť srdiečko a pohľad z okna nás zarmucoval.

Pamätám si, ako si si zobral z práce päťdesiatdolárový taxík, ako si ma stojac vo dverách držal, až kým som sa neprestala triasť. Museli sme to všetkým oznámiť. Museli sme to vziať späť. Urobil si to ty, takže som nemusela rozprávať. Neskôr si mi pripravil večeru zo všetkého, čo som dovtedy nemohla jesť. Údeniny, nepasterizovaný syr. Dve fľaše vína, potom konečne spánok.

Krčila som vtáky za oknom. To budú vrabce, myslela som si.